

VILNIAUS SENAMIESČIO ATNAUJINIMO AGENTŪROS

2013 METŲ METINIS PRANEŠIMAS

Pranešime pateikiama informacija apie VšĮ Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros (toliau Agentūra) 2013 m. veiklą įgyvendinant Vilniaus miesto savivaldybės strateginio plano tikslą (2.3) „Efektyviai ir tausojančiai naudojamas kultūros paveldo potencialas“; ir šio tikslo uždavinius: saugoti, tvarkyti ir naudoti kultūros paveldą (2.3.1), saugoti Vilniaus senamiesčio savitumą ir didinti jo patrauklumą (2.3.2), taip pat tikslo (2.4) „Padidėjęs miesto žinomumas ir reikšmingas vaidmuo tarptautiniame kontekste“ uždavinį: vykdyti tarptautines iniciatyvas, aktyviai dalyvauti bendruose projektuose (2.4.1.3). Įgyvendinant šiuos uždavinius vadovaujamosi UNESCO Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairėmis. Agentūros pagrindinės veiklos sritys: kultūros paveldo stebėseną, paveldosauginis bendruomenės ugdymas, Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos koordinavimas, tarptautinis bendradarbiavimas, edukacinė Informacinio centro veikla.

Kultūros paveldo stebėseną

Nekilnojamojo kultūros paveldo registre esančių **Vilniaus senamiesčio objektų stebėseną** pradėta vykdyti nuo 2011 metų, siekiant užfiksuoti esamą Vilniaus senamiesčio būklę bei pristatyti šią informaciją visuomenei. 2013 m. vykdant stebėseną atlikta 50 pastatų fotofiksacija, parengta 50 valstybės saugomų kultūros paveldo objektų esamos būklės apžiūros aktai ir 147 vidaus patalpų apžiūros aktai. Įgyvendinant 2011-11-07 d. Bendradarbiavimo sutartį su Kultūros paveldo centru (KPC), skenuojamos KPC archyve saugomos Vilniaus senamiesčio kultūros paveldo objektų bylos. 2013 m. nuskenuota ir paruošta talpinimui internete 60 valstybės saugomų kultūros paveldo objektų bylų (dosjė). Viso vykdant kultūros paveldo stebėseną per 2011 - 2013 m. atlikta 209 objektų apžiūra, nuskenuotos jų kultūros paveldo objektų dosjė ir 484 vidaus patalpų, esančių valstybės saugomuose kultūros paveldo objektuose, apžiūros aktai (viso atlikta 693 (264 adresai) objektų) Objektų apžiūros aktus ir fotofiksaciją galima peržiūrėti Agentūros interneto svetainėje http://www.vsaa.lt/_pastatai.htm

2011 metų pabaigoje Kultūros paveldo departamentas (KPD) prie LR Kultūros ministerijos patvirtino UNESCO Pasaulio paveldo centrui (PPC), kad Vilniaus senamiesčio vietovės valdytoju yra paskirtas Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros direktorius (-ė), kuris įpareigojamas teikti PPC-**ui periodines Vilniaus istorinio centro stebėsenos ataskaitas**. Rengiant ataskaitą 2013 m. pirmąjį pusmetį surinkti duomenys ir informacija iš Valstybinio turizmo departamento, Lietuvos turizmo asociacijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Lietuvos geologijos tarnybos, Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos, Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos ir Vilniaus miesto savivaldybės. Rengiamos ataskaitos turinys pristatytas Valstybinės kultūros paveldo komisijai 2013-05-31 d. posėdžio metu. Antroji periodinė Vilniaus istorinio centro stebėsenos ataskaita, užpildyta elektroniniu būdu specialiaame interneto puslapyje, pateikta *on-line* 2013 m. liepos 1 d.

Bendruomenės ugdymas

Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra rengė konsultacijas pastatų savininkams, kurių metu jie supažindinti su galimybėmis gauti paramą ar, atlikus pastatų išorės tvarkymo darbus savo lėšomis, gauti kompensaciją už patirtas finansines išlaidas tiems darbams atlikti. Bendruomenės ugdymo programos vykdymui 2013 metais nebuvo skirtos lėšos.

2013 m. Agentūra parengė ir Vilniaus miesto savivaldybės Taryba patvirtino „Paramos skyrimo daugiabučių gyvenamųjų namų, esančių senamiestyje ir jo apsaugos zonose, fasadų elementų galimai avarinei būklei likviduoti tvarkos aprašą“, kuriuo Vilniaus miesto savivaldybė, skatindama viešąjį sektorių ir privačius asmenis bei organizacijas bendromis jėgomis tvarkyti daugiabučius namus, esančius Vilniaus senamiestyje ir jo apsaugos zonose, skiria finansinę paramą daugiabučių

gyvenamųjų namų fasadų elementų – balkonų, karnizų, parapetų ir architektūrinių detalių galimai avarinei ar avarinei būklei likviduoti.

Įgyvendinant Vilniaus miesto medinės architektūros paveldo apsaugos strategiją agentūra organizavo ir surengė eilę seminarų apie medinių pastatų priežiūrą, jų eksploataciją ir restauravimą. Šių seminarų ir ilgo bendradarbiavimo su medinių pastatų savininkais pasekoje, keturių medinių pastatų savininkai įkūrė bendrijas ir kartu su VSAA bei norvegų partneriais teikė 2013 m. paraiškas - projektus finansinei paramai iš Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo (EEE) programos „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ paramai gauti. Vykdamas projektą „Vilniaus medinės architektūros apsaugos poreikiai ir galimybės“ (remiamą per EEE finansinio mechanizmo programą) įvyko seminaras ir edukaciniai susitikimai su Žvėryno medinių pastatų savininkais. Seminare dalyvavo pastatų Vytauto g. 34, Vytauto g. 49, Vytauto g. 61, Pušų g. 26, Kęstučio g. 39 bendrijų pirmininkai ir gyventojai – viso 19 dalyvių.

Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programa

Vilniaus miesto savivaldybės pavedimu agentūra nuo 2002 metų koordinuoja Vilniaus miesto savivaldybės Dailiųjų amatų ir etnografinių verslų ir mugių programą bei bendradarbiauja su Vilniaus dailiųjų amatų asociacija. Šiais metais programoje dalyvavo 17 galerijų - dirbtuvių, kurioms savivaldybė išnuomojo patalpas Vilniaus senamiestyje lengvatinėmis sąlygomis. Kuruojama ir kontroliuojama programos dalyvių veikla. Klausimai dėl programos dalyvių veiklos efektyvumo, įsipareigojimų vykdymo bei iškilusių problemų nagrinėjami posėdžiuose ir atskirai su kiekvienu programos dalyviu. Kas mėnesį vykdomi pasitarimai programos vykdymo klausimais, bei telkiant ir organizuojant programos dalyvius dalyvauti bendruose renginiuose, šventėse - „Europos diena“, Kaziuko mugė, „Sostinės dienos“, Baltramiejaus, mugė. Programos dalyviai septintus metus buvo sutelkti dalyvauti Kaziuko mugės eisenoje su amatininkų vėliavomis bei šventiniais amatininkų drabužiais, o mugėje prekiauti savo rankų darbo gaminiais ir demonstruoti amato gamybos procesus. Agentūros teikimu Kaziuko mugės metu Etnokultūros centro padėkos raštais buvo apdovanoti Dailiųjų amatų programos pameistriai, mokiniai, pasižymėję išskirtiniu kūrybingumu bei meistriškumu. Penktus metus šie amatininkai buvo sutelkti dalyvauti viduramžiškoje Baltramiejaus mugėje Vilniaus rotušės aikštėje. Paveldo dienoms „Epochos ženklai“ pažymėti, Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra kartu su Vilniaus dailiųjų amatų asociacija organizavo nemokamą pažintinę ekskursiją tema „Patirk senuosius laikus per senuosius amatus!“, kuri vyko „Senųjų amatų dirbtuvėje“, įsikūrusioje Savičiaus g. 10. Buvo supažindinama su šešiais senaisiais amatais bei jų gamybos proceso demonstravimu: skiautinių siuvimu, popieriaus gamyba senuoju būdu, verpimu, peilininkyste ir kauladirbyste, vitražo kūrimu ir gamyba. Renginyje dalyvavo 52 lankytojai.

Parengti 5 Vilniaus dailiųjų amatų programos dalyvių dokumentų paketai derinimui su Savivaldybe dėl informacinių iškabų prie durų, kaip skiriamųjų ženklų, deklaruojančių apie vykdomą Vilniaus m. savivaldybės Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programą.

Pateikti siūlymai savivaldybės Ekonomikos ir investicijų departamento Turizmo skyriui, rengiant Kultūrinio – edukacinio turizmo kontaktų mugę. Kontaktų mugės metu Agentūra inicijavo mokymus amatininkams ir smulkiems verslininkams tema „Apie rinkodarą, inovacijas ir svetingumą – praktiški patarimai kūrybingiems žmonėms“, kurie vyko Vilniaus m. savivaldybėje.

Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra inicijavo ir siekia, kad Dailiųjų amatų, etnografinių verslų ir mugių programos dalyviai kiekvieno mėnesio pirmąjį trečiadienį savo galerijose-dirbtuvėse organizuotų nemokamus amato pažintinius-mokomuosius-ugdomuosius užsiėmimus visuomenei. 2013 m. parengta 14 informacinių pranešimų spaudai ir internetui apie Dailiųjų amatų programos dalyvių veiklą, galimybę vilniečiams ir miesto svečiams dalyvauti programos dalyvių vykdomuose mokomuosiuose-kūrybiniuose užsiėmimuose bei parodose. Parengtos 4 rekomendacijos programos dalyviams, teikiantiems prašymus pratęsti patalpų nuomos sutartis ir

teikiantiems paraiškas daliniam projektų finansavimui gauti. Nuolat vykdoma fotofiksacija apie galerijose-dirbtuvėse vykdomą veiklą, parodas, pažintinę – mokomąją veiklą, dalyvavimą Vilniaus miesto šventėse. Vykdomas Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos dalyvių veiklos stebėjimas ir vertinimas, atlikti 2 kontroliniai patikrinimai. Programos dalyviai, nesilaikantys nuomos sutartyse nustatytų reikalavimų buvo įspėti žodžiu ir elektroniniais laiškais. Peržiūrėtos programos dalyvių interneto svetainės, pateiktos pastabos dėl svetainių atnaujinimo ir informacijos papildymo.

Agentūra parengė ir vykdė Kultūros ministerijos Kultūros rėmimo fondo dalinai paremtą projektą „**Vilniaus krašto tradicinės amatininkystės verslumo skatinimas**“. Parengtas ir išleistas informacinis lankstinukas „Vilniaus dailių amatų asociacija“ (5000 vnt.). Suorganizuoti 2 seminarai „Vilniaus krašto tradicinės amatininkystės verslumo įgūdžių stiprinimas ir ugdymas“. Seminaro dalyviai menininkai, amatininkai supažindinti su esminiais verslumo sampratos, pridėtinės vertės kūrimo, verslo rizikos nustatymo pagrindais, rinkodara, reklamos psichologija. Suteikta žinių apie tautinį paveldą, teisinę bazę, reglamentuojančią tautinį paveldą, tautinio paveldo produktų ir meistrų sertifikavimą, paramą amatų meistrams bei numatytą amatų centrų kūrimą šalyje. Seminaro dalyviai supažindinti su finansinės pagalbos galimybėmis, amatų ir turizmo sąveikos nauda, tautinio paveldo gaminių sertifikavimo problemomis bei pateikta nūdienos amatininko, besisukančio tarp kūrybos ir verslo, problemos, jo gaminių sukūrimo, tiražavimo ir realizavimo ypatumai.

Dailių amatų ir etnografinių verslų ir mugių programa pristatoma tarptautiniu mastu vykdydant INTERREG IVC projektą INNOCRAFTS – „Amatininkystės naujovės verslo politikoje“. Projekto tarptautinių seminarų metu Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra buvo kviečiama net 6-iuose miestuose: Florencijoje (Italija), Reimse (Prancūzija), Bistritoje (Rumunija), Bratislavoje (Slovakija), Kilkenyje (Airija), Barselonoje (Ispanija) pristatyti Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos veiklą, kaip gerosios patirties pavyzdį. Seminare Budapešte (Vengrija) pristatytas Vilniaus dailių amatų asociacijos vykdytas projektas „Inovatyvaus studentų praktikų organizavimo modelio kūrimas ir įgyvendinimas“, į kurį buvo įjungti 7 Vilniaus dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programos dalyviai ir 48 Vilniaus dailės akademijos studentai.

Parengtas ir pateiktas projektas „Vilniaus istoriniai amatai ir paveldas“ Kultūros tarybai 2014 metams.

Dailių amatų programos dalyvių ir asociacijos narių veiklos apibendrinimas. Intensyvus darbas, kūrybiniai ieškojimai, lankstūs darbo grafikai, neabejotinas profesionalumas, vietinių ir tarptautinių projektų įgyvendinimas, tarptautiniai profesiniai ryšiai ir savo šalies, miesto atstovavimas užsienyje pelnęs pripažinimą, pagarbą, pasitikėjimą ir susidomėjimą lietuviškaisiais amatais, kūryba, prasmingais užsiėmimais, mokymais. Meistrai išmokė ir išugdė ne vieną mokinį galintį jau savarankiškai dirbti. 2013 m. pradėta vykdyti užsiėmimai su *neįgaliaisiais, vaikų ir kūdikių namais*, bendradarbiaujama su bedarbių birža, vykdomos persikvalifikavimo programos bedarbiams, užsimezgė tarptautinis bendradarbiavimas ir profesiniai ryšiai. Galerijose – dirbtuvėse tęsiama nemokamų parodų organizavimas, kaupiama amato senųjų įrankių ir gaminių ekspozicijos, literatūra. Organizuojamos proginės šventės, kuriose dalyviai įjungiami į amato pažinimą, kūrybos ir gamybos procesus.

Ekonominiu požiūriu 2013 metai Dailių amatų programos dalyviams buvo pakankamai geri. Dalis galerijų-dirbtuvių (7) pagal išleistą 2011 metais metodinę medžiagą, organizavo pradėtas aukštųjų mokyklų studentų praktikas. 9 galerijose-dirbtuvėse vykdoma muziejinė veikla, kaupiama informacija ir duomenys apie amato priešistorę. 12 programos dalyvių, gaminantys ir prekiaujantys tautinio paveldo produktais, turi Tautinio paveldo sertifikatus. 2013 metais Šv. Baltramiejaus mugė buvo pripažinta pirmąja Lietuvos tautinio paveldo muge, kurios organizatorius viena iš programos dalyvių VšĮ „Amatų gildija“. Per metus galerijose-dirbtuvėse suorganizuotos 85 nemokamos parodos, 15 nemokamų paskaitų-seminarų, 144 nemokami praktiniai-mokomieji amato užsiėmimai, dalyvauta 5 miesto, 9 šalies ir 7 užsienio šalių mugėse ir šventėse.

Regioninis bendradarbiavimas

ES fondų finansuojami INTERREG IVC grupės projektai HERITPROT ir INNOCRAFTS vykdomi nuo 2012 metų pradžios, projektų įgyvendinimo pabaiga – 2014 m. gruodžio mėnuo.

Projekto **HERITPROT „Gaisrų prevencija ir gaisrų gesinimo sistemų tobulinimas Pasaulio paveldo miestų istoriniuose centruose“** darbe analizuojama Europos miestų patirtis, saugant ir gelbstint kultūros paveldo vertybes gaisrų metu. Projekte dalyvauja 10 Europos miestų partnerių, vadovaujantis partneris – Tenerifės priešgaisrinio gelbėjimo konsorciumas. Projekto Vilniaus dalies biudžetas – 402 410 Lt, iš jų 342 048 Lt (85 proc.) finansuos Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), o likęs finansinis įnašas bus padengtas per apskaičiuotą Agentūros darbuotojų darbo užmokesčio dalį.

2013 m. gegužės 15–18 d. **Vilniuje surengtas projekto HERITPROT seminaras**, kuriame dalyvavo 50 projekto partnerių iš Cuencos, Holloko, Rygos, Sighišoaros, Varšuvos, Tenerifės, Azorų, Liverpulio, Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros ir Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos. Pagrindinius pranešimus skaitė kviesti ekspertai: Zalburgo miesto ugniagesių tarnybos viršininkas Eduard Schnoell ir Florencijos priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos viršininko pavaduotojas Luca Nassi. Seminaro dalyvius pasveikino Vilniaus miesto mero pavaduotojas Jaroslav Kaminski ir Tenerifės tarybos prezidento pavaduotojas ir Civilinės saugos ministras José Antonio Valbuena. Vilniaus seminare buvo tęsiamas projekto darbas, analizuojant devynerių Europos miestų patirtį gaisrinės saugos srityje. Skirtingų miestų atstovai pristatė savo gerosios praktikos pavyzdžius, kurie bus įtraukti į rengiamą Gerųjų praktikų vadovą. Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos specialistai pristatė patirtį rengiant edukacines gaisrų prevencijos programas ir rengiant mokymus įmonėms, pristatė gaisrų gesinimo praktiką Vilniaus senamiestyje. Agentūros vyriausioji architektė Jūratė Raugalienė perskaitė pranešimą apie Vilniaus senamiesčio paveldo vertę. Vizito į Vilniaus universitetą metu pristatytas VU mokslinės bibliotekos kultūros paveldas bei gaisrinės saugos sistema. Seminaro išvakarėse svečiams surengtas pažintinis vizitas į Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 6-osios komandos gaisrinę ir apžvalginę ekskursiją po senamiestį.

Liepos, rugšėjo ir spalio mėnesiais agentūros specialistai dalyvavo dar trijuose projekto teminiuose seminaruose Varšuvoje, Holloko (Vengrija) ir Liverpulyje, kuriuose buvo pristatoma ir analizuojama projekto partnerių patirtis bei toliau diskutuojama dėl projekto įgyvendinimo eigos. Metų bėgyje projekto darbo grupės nariai analizavo Vilniaus patirtį gaisrinės saugos srityje bei parengė atsakymus į projekto koordinatorių pateiktus anketų klausimus pagal projekto seminarų temas: gaisrų prevencija ir gaisrų gesinimas; specialieji planai; gaisrinės saugos mokymo programos ir urbanistinė aplinka (gaisrinės saugos požūriu). Atliktas informacijos, reikalingos rengiant Gerųjų praktikų vadovą, surinkimas ir pateikimas koordinatoriams jų prašoma forma.

Birželio 26 d. Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūroje įvyko **tarpinstitucinis posėdis – diskusija „Gaisrų prevencija saugant Vilniaus senamiesčio kultūros paveldo vertybes“**. Posėdžio tikslas buvo aptarti kultūros paveldo vertybių apsaugos priešgaisrinę prevenciją bei projekto HERITPROT partnerių patirties pavyzdžius ir jų galimą pritaikymą Vilniaus mieste. Posėdyje dalyvavo Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos ir Savivaldybės Miesto plėtros departamento vadovai, Vilniaus arkivyskupijos ekonomas, Kultūros paveldo departamento, Savivaldybės Saugaus miesto departamento, Savivaldybės kultūros paveldo apsaugos skyriaus, Vilniaus universiteto, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos specialistai. Posėdžio metu Agentūros vyr. architektė J. Raugalienė pristatė projekto HERITPROT partnerių patirties pavyzdžius: istorinių miestų gaisrinės saugos planus, kilnojamųjų kultūros paveldo vertybių evakavimo tvarką Ispanijos paveldo miestuose, išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų studiją Liverpulyje. Diskusijos metu aptarti klausimai – Vilniaus kultūros paveldo pastatų valdytojų pasirengimas ekstremalioms situacijoms, kilnojamųjų kultūros vertybių evakavimo tvarka, prioritetinių kultūros vertybių sąrašų sudarymas. Posėdžio metu nuspręsta, kad būtų

tikslinga sukurti Vilniaus senamiesčio – UNESCO pasaulio paveldo objekto gaisrinės saugos planą, parengti prioritetinius kilnojamųjų kultūros vertybių sąrašus bei tų vertybių apsaugos informacines lenteles, kuriomis galėtų naudotis priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnai.

Rugsėjo 18 d. projekto HERITPROT **darbo grupės posėdžio** metu nuspręsta, jog reikia sudaryti Vilniaus senamiesčio gaisrinės saugos planą. Priemonė „parengti Vilniaus senamiesčio gaisrinės saugos planą“ įtraukta į atnaujintą Gaisrų prevencijos Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje priemonių planą.

Lapkričio 19 d. Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūroje įvyko **antrasis tarpinstitucinis posėdis** dėl Vilniaus senamiesčio kultūros paveldo objektų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, gaisrinės saugos priemonių. Posėdyje dalyvavo LR Kultūros ministerijos, Kultūros paveldo departamento, Vilniaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos, Savivaldybės Miesto plėtros ir Saugaus miesto departamentų atstovai. Remiantis projekto HERITPROT patirtimi, Agentūra parengė siūlymą dėl Vilniaus senamiesčio svarbiausių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sąrašo. Susirinkime buvo svarstoma, kokiais kriterijais remiantis reikėtų atrinkti objektus į tokį sąrašą ir kaip Priešgaisrinei gelbėjimo valdybai perduoti informaciją apie kilnojamąsias kultūros vertybes, saugomas muziejuose, bažnyčiose, bibliotekose ir muziejuose. Posėdyje svarstytos medžiagos pagrindu **agentūra parengė siūlymus** Kultūros ministerijai ir Kultūros paveldo departamentui (išsiųsti 2013-12-12 d. raštu Nr. 64) dėl Vilniaus senamiesčio prioritetinių gaisrinės saugos požiūriu kultūros paveldo objektų sąrašo ir jo sudarymo kriterijų. Sekantį tarpinstitucinį posėdį tuo pačiu klausimu VSAA organizuos gavusi Kultūros ministerijos ir KPD atsakymus ir atitinkamus sprendimus.

Gruodžio 10 d. Savivaldybės Miesto plėtros departamente vykusiame posėdyje **nuspręsta Vilniaus senamiesčio gaisrinės saugos planą rengti GIS duomenų pagrindu**. Agentūros specialistai pateikė siūlymą departamentui dėl Gaisrinės saugos plano turinio ir techninės užduoties plano parengimui.

Gruodžio 13 d. J. Raugalienė skaitė **pranešimą „Vilniaus senamiesčio kultūros paveldas“** Vilniaus apskrities Priešgaisrinės gelbėjimo valdybos pareigūnų profesinio tobulinimosi užsiėmimų metu Ugniagesių gelbėtojų mokyklos patalpose.

Tęsiant projekto Heritprot darbą 2014 m. numatoma koordinuoti gaisrinės saugos plano rengimo darbus; bendradarbiauti su Kultūros ministerija ir Kultūros paveldo departamentu, stiprinant kilnojamųjų kultūros paveldo vertybių gaisrinės saugos priemones; parengti projekto Gerųjų praktikų patirties taikymo Vilniaus mieste galimybių studiją bei Veiksmų planą, o taip pat dalyvauti projekto darbe rengiant bendrą Gerųjų praktikų vadovą bei parengti gerųjų praktikų Įgyvendinimo bei Veiksmų planus.

Projektas **INNOCRAFTS „Amatininkystės naujovės verslo politikoje“** skirtas pasikeitimui patirtimi tarp 15-os miestų amatininkų bei inovacinių amatininkų verslo įmonių steigimo klausimų nagrinėjimui. Vadovaujantis partneris – Florencijos miesto savivaldybės Ekonomikos departamentas. Projekto Vilniaus dalies biudžetas 431 600 Lt, iš jų 366 860 Lt (85 proc.) finansuos Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), o likęs finansinis įnašas bus padengtas per apskaičiuotą Agentūros darbuotojų darbo užmokesčio dalį.

Balandžio mėn. vykusiame INNOCRAFTS projekto dalyvių susitikime Budapešte buvo pristatyti 9 gerųjų praktikų ir vykdomų projektų pavyzdžiai. Projekto dalyviai savo pranešimuose akcentavo amatininkų ir dizainerių glaudaus bendradarbiavimo būtinybę. Kuriant ir plėtojant amatininkystės verslą, dizaineris vertinamas, kaip inovacijų iniciatorius. Pabrėžiama svarba pradėti gaminti labai kokybišką, inovatyvią, dizainiškai patrauklią prekę. Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūros specialistės seminare pristatė Vilniaus dailiųjų amatų asociacijos vykdytą projektą „Inovatyvaus studentų praktikų organizavimo modelio kūrimas ir įgyvendinimas“, į kurį buvo įjungti 7

Vilniaus dailių amatų asociacijos nariai - profesionalūs amatininkai, menininkai ir 48 Vilniaus dailės akademijos studentai. Projektas buvo bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo ir LR valstybės biudžeto lėšų.

Spalio 2–3 dienomis Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra organizavo INNOCRAFTS projekto seminarą Vilniuje „Tarptautiniai profesiniai tinklai ir pasikeitimas informacija“. Seminare dalyvavo 33 projekto partneriai iš 11-os Europos šalių ir 13-os miestų: Florencijos, Paryžiaus, Bistritos, Gabrovo, Burgas, Barselonos, Vaasa, Helsinkio, Rygos, Reimso, Kilkenny, Budapešto ir Bratislavos. Atvyko Burgas (Bulgarija), Pietrasanta (Italija) ir Reimso (Prancūzija) merų pavaduotojai. Dalyvius pasveikino Florencijos savivaldybės (vadovaujantis partneris) Kultūros, turizmo ir sporto departamento direktorė Lucia de Siervo, Vilniaus dailių amatų asociacijos atstovas Darijus Gerlikas ir agentūros atstovė Jūratė Raugalienė.

Spalio 2 d. projekto partneriai dalijosi patirtimi apie amatus skatinančių projektų įgyvendinimą. Italijos miesto Pietrasanta vicemeras pristatė savo savivaldybės programą, kuri remia marmuro apdirbimo amato propagavimą: ta tema sukurtas interneto puslapis, organizuojamos parodos, seminarai, festivaliai; tai pritraukia labai daug papildomų miesto lankytojų. Bulgarijos ir Airijos partneriai pabrėžė amatininkų dalyvavimo tarptautinėse mugėse svarbą. Airijos amatų taryba pristatė marketingo kompaniją, skirtą propaguoti airiškiems gaminiams. Suomijos Aalto universiteto pranešimai pabrėžė inovatyvaus ir kūrybiško mastymo svarbą ir pristatė savo patirtį organizuojant kūrybiškumą skatinančius seminarus netradicinėse erdvėse. Barselonos prekybos rūmai pristatė projektą, skirtą neįgaliųjų žmonių įdarbinimui tradicinės tekstilės manufaktūrose. Toskanos partneriai pristatė Tarptautinę dailių amatų chartiją, kurioje pabrėžiama amatų propagavimo bei dalyvavimo mugėse svarba.

Vilniaus miesto savivaldybės Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programa pristatoma projekte kaip vienas pažangiausių gerosios praktikos pavyzdžių. Projekto dalyviai turėjo galimybę aplankyti Baltijos gintaro meno centrą, susipažinti su gintaro unikalumu, jo energetinėmis savybėmis, naudojimu papuošalų gamybos, medicinos ir pramonės srityse. Spalio 3 dieną projekto partneriai lankėsi Vilniaus amatininkų dirbtuvėse-galerijose „Vitražo manufaktūra“ ir audimo galerijoje „Jūratės stiliaus idėjų grupė“. Audimo dirbtuvėje buvo papasakojama apie lino apdirbimo ypatybes ir lietuviškus lino audinius. Pasakojimo metu galerijoje audimo amatai demonstravo trys audėjos. Senųjų amatų centre Savičiaus gatvėje buvo pristatyti trys amatai. Menininkė Gražina Kriaunevičienė pristatė skiautinių ir lėlių gamybos meną. Meistras Martynas Švedas pristatė odininkystės amatai: įvairius senovėje gamintus odos dirbinius ir darbo įrankius. Ypač didelio svečių susidomėjimo sulaukė peiliadirbystės meistro Vykinto Motuzos pristatymas. Užsienio svečiai sakė, kad lietuvių pristatyti amatai yra labai įdomūs ir autentiški, o aplankytos galerijos daro labai gerą įspūdį.

Lapkričio 26-27 dienomis agentūros atstovės dalyvavo seminare Kilkenny mieste (Airija). Airijoje didelis dėmesys skiriamas dizaino ir inovacijų plėtrai, dalyvavimui mugėse. Pristatyta vykdyto projekto gera darbo su dizaineriais ir amatininkais patirtis. Dirbdami kartu amatininkai ir dizaineriai sukūrė naujus patrauklesnius produktus. Airijos rankų darbo verslas koncentruojasi į eksportą ir tarptautines muges. Daug dėmesio skiriama marketingui. Dalyvaujant tarptautinėse mugėse 50 proc. išlaidų padengia Amatų taryba.

Dalyvavimo projekte INNOCRAFTS tikslas – **parengti leidinį „Gerųjų praktikų vadovas“ ir sukurti Veiksmų planą**, pagal kurį būtų pritaikomi Europos partnerių gerosios patirties pavyzdžiai.

2013 m. antrąjį pusmetį įgyvendintas Kultūros kelių ir kultūrinį turizmą skatinančių projektų grupės **projektas „Baltijos pasaulio paveldo miestų kelias“**. Projektą rėmė Kultūros rėmimo fondas. Projekto dalyviai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinės UNESCO komisijos, Latvijos valstybinė paveldo apsaugos inspekcija, Rygos miesto savivaldybės Miesto plėtros departamentas, Talino miesto

savivaldybės Kultūros ir paveldo departamentas, istorikas prof. Alfredas Bumblauskas, paveldotvarkos ekspertas Augis Gučas. Surengti 6 Rygos, Talino ir Vilniaus kultūros paveldo apsaugos ir vadybos ekspertų koordinaciniai pasitarimai Taline ir Rygoje. Jų metu buvo diskutuota ir sutarta dėl šių miestų istorijos ir jos paveldo, o taip pat svarbiausių istorinių ir šiuolaikinių kultūrinių sąsajų pristatymo. Buvo pasiskirstyta darbai, sutarta dėl leidinio apimties, turinio ir iliustracijų. Vėliau vyko susirašinėjimas su projekto dalyviais iš Rygos ir Talino, kurie siuntė tekstus apie savo miestus, tekstai buvo redaguojami, derinami su kitais dalyviais, verčiami. Parengta kokybiškai nauja medžiaga skatinanti kultūrinio ugdymo ir turizmo plėtrą regione - asociatyviai ir vieningai pristatanti Baltijos šalių sostinių senamiesčius ir jų vaidmenį šiuolaikiniame gyvenime. Šios medžiagos pagrindu parengtas, suredaguotas ir sumaketuotas spalvotas A4 formato informacinis leidinys lietuvių, rusų ir anglų kalbomis. Tikimasi, kad projekto įgyvendinimo patirtis paakins projekto partnerius iš Rygos ir Talino imtis panašaus pobūdžio integralių regioninių bei tarptautinių kultūros turizmo projektų. Manome, kad esant galimybei (parengus naujas paraiškas projektams) būtų tikslinga tiek šį projektą tęsti giliau analizuojant Baltijos jūros regiono kultūros istorijos sąsajas ir paveldo tausojimo patirtis, tiek įgyvendinti panašų projektą su kitais svarbiais Lietuvos istorijai Europos ir Baltijos Jūros regiono miestais: Krokva, Varšuva, Lvovu, Peterburgu ir kt.

Informacinio centro veikla

Vadovaujantis LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatomis, Vilniaus senamiesčio informaciniame centre nuo 2000 metų įgyvendinamos paveldotvarkos švietimo ir lavinimo programos, skatinančios visuomenės sąmoningumą ir domėjimąsi Vilniaus senamiesčio vertėmis bei jų išsaugojimo būdais. Programų įgyvendinimui siekiama pritraukti papildomų lėšų iš įvairių valstybės bei savivaldybės kultūros rėmimo programų fondų.

Sausio 30 d. Agentūroje lankėsi Vilniaus gidų bendrijos atstovės, kurioms pristatyti ir išdalinti 2012 metais išleisti agentūros **leidiniai: „Vilniaus senamiesčio architektūros stiliai“, ir „Vilniaus krašto amatai: istorija ir dabartis“, „Apsaugokime kultūros paveldą nuo galimų pavojų“.** Leidinyje „Vilniaus senamiesčio architektūros stiliai“ aprašomi Vilniaus senamiestyje sutinkami architektūros stiliai, kurie susiformavo nuo XIV a. iki Pirmojo pasaulinio karo 1914 m. Iliustruotas 142 originaliomis fotografijomis leidinys skirtas Vilniaus miesto gidams bei mokytojams, vedantiems pažintines ekskursijas apie Vilniaus miesto paveldą. Leidinys „Vilniaus krašto amatai: istorija ir dabartis“ yra apie Vilniaus krašto tradicinių amatų istorines ištakas, apie veikusius amatininkų cechus, Vilniaus dailiųjų amatų asociacijos narių atgaivinamas senųjų amatų dirbtuves. Iliustruotas dvikalbis leidinys (lietuvių ir anglų kalbomis) skirtas Vilniaus mokykloms, amatų ir turizmo informaciniams centrams, menininkų ir amatininkų asociacijoms. Informacinis lankstinukas „Apsaugokime kultūros paveldą nuo galimų pavojų“, skirtas kultūros paveldo valdytojams, pristato gaisrinės saugos kultūros paveldo objektuose priemones. Lankstinukas išleistas bendradarbiaujant su Vilniaus apskrities priešgaisrine gelbėjimo valdyba.

Birželio 4-20 d. suorganizuota **Vaikų vasaros poilsio stovyklėlė**, kurios metu moksleiviai dalyvavo kultūriniuose pasivaikščiøjimuose po Vilniaus senamiestį, gamino darbelius tradicinių amatų dirbtuvėse, susipažino su muziejų ekspozicijomis bei edukacine veikla. Stovykloje viso dalyvavo keturiasdešimt 7-13 metų vaikai.

2013 m. Europos Paveldo dienoms pažymėti suorganizuoti 2 renginiai. Rugsėjo 14 dieną organizuota pažintinė ekskursija tema „Patirk senuosius laikus per senuosius amatus“, kuri vyko „Senųjų amatų dirbtuvėje“ Savičiaus g. 10. Renginio dalyviai buvo supažindinti su skiautinių siuvimu, popieriaus gamyba senuoju būdu, verpimu, peilininkyste ir kauladirbyste, vitražo kūrimu ir gamyba. Renginyje dalyvavo 52 lankytojai. Rugsėjo 17 d. įvyko ekskursija „Vilniaus šventovių naikinimas po 1863 m. sukilimo“, kurios metu aplankytos Švč. M. Marijos Ėmimo į Dangų, Šv. Dvasios ir Šv. Jonų bažnyčios, nukentėjusios po 1863 m. sukilimo. Apie sukilimo ir su juo susijusių šių bažnyčių istoriją

pasakojo Vilniaus Universiteto Istorijos fakulteto dėstytoja, gidė Dalia Vitkauskaitė. Ekskursijoje dalyvavo 30 įvairaus amžiaus klausytojų.

Metų bėgyje dar surengti **8 teminiai pasivaikščiojimai** Lietuvos moksleiviams, **perskaityta 12 paskaitų ir eksponuotos 5 parodos** Vilniaus bei Šiaulių mokymo įstaigose.

Įgyvendinti papildomą finansavimą gavę projektai:

2013 m. balandžio-birželio mėnesiais buvo suorganizuotas 2013 m. I pusmečio Kultūros fondo remtas **projektas „Vilniaus šventovių naikinimas po 1863 m. sukilimo“**. Net 12 Lietuvos mokyklų klasių (VI-XI klasių moksleiviai) klausėsi paskaitų bei ekskursijų, kurias vedė VU dėstytoja Dalia Vitkauskaitė (1 renginio trukmė iki 3 val.). Paskaitų metu buvo supažindinama su bendra Vilniaus ir Lietuvos situacija, suniokotomis šventyklomis po 1863 m. sukilimo, o ekskursijų metu buvo lankomos po sukilimo uždarytos ir suniokotos Vilniaus senamiesčio bažnyčios. Projekte dalyvavo Vilniaus miesto Verkių spec. mokykla, M.K.Čiurlionio menų mokykla, J.Ivaškevičiaus jaunimo mokykla, Gijos jaunimo mokykla, Salininkų gimnazija, Vilniaus vaikų socializacijos centras, Vilniaus rajono Riešės gimnazija, Kauno rajono Zapyškio pagrindinė mokykla, Kaišiadorių A.Brazausko mokykla, Panevėžio „Ąžuolo“ pagrindinė mokykla, Utenos „Saulės“ gimnazija. Viso projekte dalyvavo 310 asmenų.

Įgyvendintas **projektas „Vilniaus medinės architektūros apsaugos poreikiai ir galimybės“**, kuris pagal pateiktą paraišką gavo finansavimą per EEE finansinio mechanizmo programos „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ dvišalio fondo priemonę „A“. Pagal šį projektą numatytą su Norvegijos specialistų pagalba ir patarimu sutelkti, informuoti ir konsultuoti medinių pastatų savininkus ketinančius restauruoti savo pastatus Projekto metu numatyta surengti pažintinę – informacinę kelionę, seminarą su Lietuvos ir Norvegijos architektais-restauratoriais. Rugpjūčio 2–3 dienomis įvyko dviejų dalių projekto seminaras. Rugpjūčio 2 dieną įvyko pažintinė-informacinė kelionė į Lietuvių liaudies buities muziejų, kur architektė Rasa Bertašiūtė 16 seminaro dalyvių supažindino su tradicinės medžio statybos pavyzdžiais ir raida Lietuvoje, pristatė naujausią medinių pastatų restauravimo muziejuje praktiką ir planus. Rugpjūčio 3 dieną Agentūros direktorius G. Rutkauskas seminaro dalyviams pristatė Vilniaus miesto medinės architektūros išsaugojimo strategiją. jos įgyvendinimo 2006–2008 m. patirtį bei Vilniaus miesto savivaldybės paramos medinių pastatų savininkams restauruojant pastatus patirtis. Projekto partneris, vyriausias Oslo savivaldybės Kultūros paveldo vadybos skyriaus specialistas p. Morten Stige pristatė Norvegijos techninę ir vadybinę patirtį restauruojant saugomus medinius pastatus, pagrindinius techninius-kokybinius reikalavimus restauravimo projektų pareiškėjams. Seminaro dalyviai aplankė Žvėryne restauruotus ir numatomus restauruoti pastatus, aptarė įvairius su pastatų restauravimu susijusius klausimus. Seminare dalyvavo pastatų Vytauto g. 34, Vytauto g. 49, Vytauto g. 61, Pušų g. 26, Kęstučio g. 39 bendrijų pirmininkai ir gyventojai – viso 19 dalyvių. Rugpjūčio 20 dieną buvo surengtas papildomas seminaras pastatų savininkams apie pasirengimą antram projekto etapui ir aptarti aktualūs klausimai susiję su medinių pastatų restauracijos projektų parengimu. G. Rutkauskas atskiru pranešimu pristatė 2002–2013 m. medinių pastatų restauravimo patirtį Taline, Kalamaja ir Kadriorg rajonuose, specialiai Talino savivaldybės įsteigtos viešosios įstaigos miesto mediniam paveldui tausoti veiklą (www.renoveeri.net bei www.majatohter.ee). Seminaro dalyviams buvo išdalinta paruoštos medžiagos paketai su aktualia informacija. 2013 m. rugsėjo 10 d. surengtas trumpas pasitarimas su aktyviausiais žvėryniečiais, kurio metu G. Rutkauskas pristatė naujausią Rygos patirtį bei siūlė apsilankyti šio miesto 2012 m. įkurtoje specializuotoje VŠĮ (www.kokariga.lv). Remiantis turimais ryšiais su Rygos ir Talino miestų kolegomis Agentūra numato stiprinti bendradarbiavimą medinės architektūros išsaugojimo ir propagavimo klausimais: rengti bendrus projektus ir programas.

Lapkričio 12 d. įvyko **seminaras „Medinių pastatų tvarkymas, priemonės ir technologijos“**. Seminaro metu buvo perskaityti trys pranešimai medinių pastatų priežiūros ir jų priešgaisrinės apsaugos temomis. Pranešime tema „Medinių konstrukcijų priešgaisrinė apsauga“ dr. Donatas Lipinskas apžvelgė priemones ir jų poveikius medinių konstrukcijų apsaugai nuo ugnies plitimo.

Pranešime tema „Medinių pastatų priešgaisrinės signalizacijos ir gaisro gesinimo sistemos“, doc. Dr. Kęstutis Lukošius pristatė ir aptarė priešgaisrines informavimo ir gaisro gesinimo sistemas, jų įrengimo specifiką bei būdus. Pranešime tema „Medinių pastatų tvarkymas ir priežiūra“ paveldosaugos ekspertas Petras Kanevičius, pademonstruodamas teigiamus ir neigiamus pavyzdžius, išsamiai paaiškino apie elementarią pastatų priežiūrą, kuri padeda teisingai apsaugoti pastatus nuo išorinio ardančio poveikio. Seminaras finansuotas Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, atgaivinimo ir leidybos projektų dalinio finansavimo valstybės biudžeto lėšomis.

Veiklos rodikliai ir apibendrinimas

Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairės nurodo, kad „Valstybės narės yra skatinamos ugdyti visuomenės sąmoningumą jų šalies teritorijoje esančio paveldo išsaugojimo klausimais“. Vilniaus senamiesčio atnaujinimo agentūra atlieka šį edukacinį darbą, populiarindama Vilniaus senamiesčio – UNESCO pasaulio paveldo vertę ir ugdydama Vilniaus bendruomenės paveldosauginį sąmoningumą. Vilniaus miesto savivaldos lygyje tai yra vienintelė institucija, įgyvendinanti šį tikslą nuo pat Agentūros įkūrimo 1998 metais. Tikslu įgyvendinimo priemonės yra paveldo edukacijos projektai, seminarai, teminiai pasivaikščiavimai ir informaciniai leidiniai, suteikiantys galimybę giliau pažinti senamiesčio paveldo vertybes, žadinantys pagarbą ir domėjimąsi miestų istorija ir kultūra. Ypač daug dėmesio skiriama jaunimo paveldosauginiam ugdymui, siekiant paskatinti moksleivius aktyviau domėtis paveldu ir jo tausojimu.

Atliekant **Senamiesčio objektų stebėseną** 2013 m. atlikta 209 objektų apžiūros aktų ir fotofiksacijų. Viso per 2011- 2013 m. atlikta 693 (264 adresai) objektų. Patalpinti internete kultūros paveldo objektų stebėsenos duomenys padeda gerinti statinių ir kito nekilnojamojo turto savininkų ir naudotojų, gyventojų ir juridinių asmenų žinias apie statinius, naudojimą, esamą būklę, atsakomybę už nekilnojamų kultūros vertybių išsaugojimą.

„Dailių amatų, etnografinių verslų ir mugių programa“ skirta kultūrinių miesto bendruomenės tradicijų (nematerialiojo paveldo) išsaugojimu, tradicinių amatų palikimo populiarinimui. Per 11 programos metų išaugo galerijų-dirbtuvių organizuojamų renginių kokybė ir kiekybė, ypač pagerėjo dalyvavimo tradicinėse miesto šventėse kokybė. Įgyvendinant programą surengti 4 darbo grupės posėdžiai, atlikti 2 kontroliniai patikrinimai, parengta 14 informacinių pranešimų spaudai.

Vykdamas Strateginio plano tikslą „Padidėjęs miesto žinomumas ir reikšmingas vaidmuo tarptautiniame kontekste“ įgyvendinami **2 tęstiniai tarptautiniai projektai** (HERITPROT ir INNOCRAFTS): suorganizuoti 2 tarptautiniai seminarai Vilniuje, surengti 8 darbo grupių posėdžiai, dalyvauta 7 tarptautiniuose seminaruose, parengti 6 tarptautiniai pranešimai, surengtos 2 spaudos konferencijos.

Įgyvendinti **5 papildomą finansavimą gavę projektai**: „Vilniaus krašto tradicinės amatininkystės verslumo skatinimas“, „Baltijos pasaulio paveldo miestų kelias“, „Vilniaus šventovių naikinimas po 1863 m. sukilimo“, „Vilniaus medinės architektūros apsaugos poreikiai ir galimybės“ ir seminaras „Medinių pastatų tvarkymas, priemonės ir technologijos“. Vykdamas šiuos projektus surengti 6 koordinaciniai pasitarimai, 5 seminarai, 12 paskaitų ir ekskursijų, išleisti 2 lediniai. Suorganizuoti 2 Europos paveldo dienoms skirti renginiai, suorganizuota edukacinė vaikų vasaros poilsio stovyklėlė.

2013 m. papildomai pateiktos 4 paraiškos Kultūros paveldo departamentui, 2 paraiškos Kultūros rėmimo fondui (I pusmečiui), 2 paraiškos Lietuvos kultūros tarybai (atsakymo laukiama), 2 paraiškos tarptautiniams projektams per Erasmus ir Leonardo da Vinci programas, paraiška finansavimui per EEE finansinio mechanizmo programos „Kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimas ir atgaivinimas“ dvišalį fondą.

Informacinis centras surengė 22 paskaitas, 21 teminius pasivaikščiojimus, 4 apsilankymus amatininkų galerijose, 6 edukacinius užsiėmimus muziejuose, 5 parodas, bendrai renginiuose dalyvavo apie 860 žmonių (tame tarpe moksleivių iš 18 Vilniaus miesto bei rajono bei 7 kitų Lietuvos miestų bei rajonų mokymo įstaigų).

Remiantis veiklos rodiklių duomenimis, galime teigti, kad 2013 m. Agentūros veikla visose srityse buvo intensyvi ir rezultatyvi.

Direktorius

G. Rutkauskas